

## Lise Öğrencilerinin Narsistik Hayranlık ve Rekabet ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Venhar KAPLAN<sup>1</sup> 

<sup>1</sup>Milli Eğitim Bakanlığı, temeltasvenhar@gmail.com

### Makale Bilgileri ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 04.05.2021

Kabul: 16.06.2021

Yayın: 30.06.2021

#### Anahtar Kelimeler:

Narsisizm,

Benlik saygısı,

Hayranlık,

Rekabet.

Çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet özellikleri ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, 1058 lise öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada “Narsistik Hayranlık ve Rekabet Ölçeği” ve “Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde, frekans ve yüzde dağılımı, aritmetik ortalama, standart sapma, kolerasyon ve regresyon analizi testinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin en fazla benzersizlik, hayranlık, büyüklenme ve cazibe; en az değersizleştirme, rekabet, üstünlük ve saldırganlık yaşadıkları bulunmuştur. Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri incelendiğinde, en fazla bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum; en az kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum maddelerini benimsemişlerdir. Narsistik hayranlık ve rekabet ile öğrencilerin benlik saygıları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin benlik saygıları ile büyüklenme, hayranlık, benzersizlik ve cazibe algıları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki; değersizleştirme, rekabet, saldırganlık ve üstünlük algıları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin değersizleştirme, saldırganlık ve üstünlük algılarının azaltılıp, benlik saygısı düzeylerinin iyileştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur. .

### Investigation of the Relationship Between High School Students' Narcissistic Admiration and Rivalry and Their Self-Esteem

#### Article Info

Article History

Received: 04.05.2021

Accepted: 16.06.2021

Published: 30.06.2021

#### Keywords:

Narcissism,

Self-esteem,

Admiration,

Rivalry.

#### ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the relationship of high school students' levels of narcissistic admiration and rivalry and their self-esteem. The relational screening method was used. The study was conducted with the participation of 1058 high school students. “The Narcissistic Admiration and Rivalry Scale” and “The Self-Esteem Scale” were used in the study. Frequency, percentage distribution, arithmetic mean, standard deviation, correlation and regression analysis were used in the analysis. As a result of the study, it was found that the students' uniqueness, admiration, grandiosity and charmingness were on the highest levels, and their devaluation, rivalry, supremacy and aggressiveness were on the lowest levels. When the students' self-esteem levels were examined, they adopted that I think I have some positive qualities were on the highest levels; I can't find much to be proud of myself items were on the lowest levels. A moderate positive relationship was found between the participants' narcissistic admiration and rivalry and their self-esteem. A moderate positive relationship were found between the perceptions of the students' self-esteem with, admiration, uniqueness and charmingness; that there is a significant negative relationship were found between devaluation, rivalry, aggressiveness and supremacy. Suggestions were made to reduce the students' perceptions of devaluation, aggressiveness and supremacy and improve their self-esteem levels.



“This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)”

**Atıf/Citation:** Kaplan, V. (2021). Lise Öğrencilerinin Narsistik Hayranlık ve Rekabet ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 61-81.

## GİRİŞ

Bireyin doğuştan getirmiş olduğu, yaşantılarla kazanılan ve kişiyi diğer bireylerden ayırt eden, dış ve iç dünyayla kurmuş olduğu, diğer insanlardan kendisini farklılaştıran dengeli ve yapıcı ilişki yöntemi kişilik olarak ifade edilebilir (Doğan, 2008). Kişilik (Personality) kavramı köken olarak “persona” kelimesinden türemiştir. Eski zamanlarda tiyatro oyuncularının yüzlerine takmış oldukları maskeler ile üstlendikleri rolleri açıklamak adına “persona” kelimesi kullanılmıştır (Hjelle & Ziegler, 1982). Kişiliğin ortak yönlere bakıldığı zaman bireye özgü olan, toplum içerisinde bireyi diğerlerinden ayıran, zaman içerisinde çok fazla değişim göstermeyen duygusal, sosyal, zihinsel, davranışsal, ruhsal, fizyolojik, tutumsal, güdüsel, düşünsel yapıların bir bileşimidir ve bireyin yaşamına yön vermektedir.

Günümüzde insanlar ömürlerinin büyük bir kısmını rekabetçi, zorlayıcı, çatışmalarla dolu bir yaşamda, kendilerini kanıtlama çabası, üstün gelme, yoğun başarıya hırsı, beğenilme ve kabul görme gibi hedefleri yaşamın merkezine koyma ve böylece başkalarının yaşamları üzerinde etkili olabilecek statüleri elde etme gibi çabalara sıklıkla girişmektedir. Bu yoğun rekabetçi durum bazen patolojik kabul edilen davranışların oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Chatterjee & Hambrick, 2007). Bugün birçok örgütte rekabet, başarı, statü güçlendirmek ve unvan elde edebilmek, işte veya görevde ilerleyebilmenin ön koşulu olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda örgütlerde yaşanan yoğun rekabet durumu narsistik kişilik ve narsistik davranış örüntülerini ortaya çıkarmaktadır (Braun, 2017).

Narsisizm kavramı, Ellis'in (1898) “Yunan Mitolojisinde havuzda kendi yansımasına aşık olarak sonunda kendisiyle aşırı meşgul olması sonucunda yok olan genç” ten almış olduğu ilhamla psikoloji literatürüne girmiştir (Campbell, Reeder, Sedikides, & Elliot, 2000). Muazzam derecede kendini önemseme, benliğe yönelik aşırı hayranlık algısı geliştirme, yapmak istediği her şeyin kendisine verilmiş bir hak olduğunu düşünme ve aşırı kendini beğenme hali narsisizm olarak tanımlanmaktadır (Robbins ve Judge, 2015, p. 141). Freud (1994) göre narsisizm yaşam boyunca devam eden, sıralı aşamalardan geçen, evrensel bir gelişim süreci içindeki libidinal yatırım ile ilişkilidir (Labuschagne, 1996). Narsisizm genel olarak, patolojik ve sapkın bir kişilik özelliği olduğu (Kernberg, 1985), ayrıca egoizm, kıskançlık, empati yoksunluğu ve hırs gibi olumsuz davranış ve tutumlarla ilişkilidir (Holdren, 2004). Narsisizm de birey kendini diğer insanlardan daha değerli görmekte, şişirilmiş ve büyülenmeci davranış örüntüleri geliştirmekte, kendi çıkarını gözeterek, empati eksikliği ve kibirli davranışlar sergilemektedir (Rauthmann, 2012, p. 488). Narsistik bireylerin başlıca özellikleri olarak büyülenmecilik, bencillik, diğer insanların hayranlık ve takdirini ve hayranlığını kazanmaya çalışmak, insanlarla iletişimde kendinden çok bahsetmek, sevmeye ve hayranlık duyulmaya çok ihtiyaç hissetmektedir. Narsistik bireylerde, sığ bir empati davranışı ile ilişki içinde olduğu kişileri sömürme, denetleme ve onlara sahip olmayı kendilerinde hak görme davranışları görülmektedir (Kernberg, 1985). Narsistik kişilik özelliklerinin meydana gelmesinde narsistik ve boşanmış ebeveynlere sahip olmak veya bir ebeveyni ölümlle kaybetmek, aşırı zorlanmak, evlat edinilmek, eleştirilmiş, soğuk davranılmış, yalıtılmış, sevilmemiş, ebeveynleri tarafından beceriksiz olarak nitelendirilme şeklinde birçok faktör etkili olmuştur (Otway & Vignoles, 2006). Narsistik kişilik özellikleri normal ve patolojik narsistik olarak iki boyutta ele alınmaktadır. Normal narsisizm de bireyin özgüveninin gerçek hayatla uyumlu olacak şekilde yüksek olması, başarıdan keyif alması, çevreden gelen eleştirilerin bireyin kimliğinde yıkıma yol açmaması durumudur (Üzümcü, 2016, s. 3). Normal narsisizmin bireyin iyiliğine katkıda bulunduğu vurgulansa da, narsisizmin bulaşıcı bir hastalık gibi toplumda hızlıca yayılmaktadır. Son yapılan çalışmalarda, lise öğrencilerinin %25’inde, 20’li yaşlardaki kişilerinde %10’unda “Narsistik Kişilik Bozukluğu” belirlenmiştir. Y kuşağındakilerin geçmiş dönemlerdeki bireylere göre kendini daha fazla seven, önemseyen bireyler olduğu görülmüştür (Altun, 2015). Patolojik narsisizmde kişi kendisinin çok önemli olduğuna inanır. Başarı ve yeteneklerini abartarak, yeterli düzeyde başarı göstermediği halde kendini üstün biri gibi kabul eder. Sınırsız başarı, güç, zeka, güzellik, kusursuz sevgi hayali kurarak, çok beğenilmek ister. Empatiden yoksun bir şekilde kendisinin çok özel eşi bulunmaz özellikte biri olduğuna

inanır. Kişilerarası ilişkilerde hep kendi çıkarını gözetir. Başkalarını sürekli kıskanır, ayrıca diğer insanların kendisini sürekli kıskandığını düşünür. Kendini çok beğenen, küstah tutum ve davranışlar sergiler (Campbell vd., 2000; Kansi, 2003, p. 440). Patolojik narsisizm, büyüklenmecilik, kırılabilirlik, örtük ve açık narsisizm boyutları ile ele alınmaktadır. Büyüklenmeci narsisizmde birey hak iddia etme, empati eksikliği sergileme, kibirli, baskın, teşhirci, büyüklenme, duygusal düzensizlikler nedeniyle şiddetli kıskançlık, saldırganlık, kişilerarası ilişkilerde sömürücü, eleştiriye karşı aşırı öfke ve antisosyal davranışlarda bulunur (Pincus & Lukowitsky, 2010, p. 426). Büyüklenmeci narsistik bireyler olumsuz özelliklerin yanı sıra birtakım olumlu özelliklere de sahiptirler. Yüksek benlik saygısı içinde, kendinden emin, dışadönük, dikkat isteyen, öz saygıyı doyuran veriler toplayarak kişilerarası ilişkilerde çekici ve yetenekli özelliklere sahiptirler (Campbell vd., 2000). Kırılabilir narsisizmde birey aşırı hassas, utangaç, içedönük, düşük benlik saygısı, yetersizlik hissi ile çekingen, duygusal istikrarsızlık yaşayan, görünüşte mütevazı davranışlar sergileyen ancak öz benlik güçlükleri olan, depresif ve anksiyeteli özelliklerde bulunmaktadır (Pincus & Lukowitsky, 2010, p. 429). Örtük narsisizm, patolojik narsisizm ve kırılabilir narsisizm ile pozitif yönde ilişkilirken, normal narsisizm açık narsisizm ve büyüklenmeci narsisizm ile pozitif yönde ilişkilidir. Açık narsistikler öz saygıları yüksek olduğu için daha mutlu olmaktadır, örtük narsistikler öz güveni düşük olduğu için mutsuz olmaktadır (Rose, 2002). Narsisizmi kötü veya iyi olarak değerlendirmek yerine sosyal bağlama, farklı bileşenlere, sonuçlarına odaklanmak daha önemlidir. Lider özellikte olmak, sosyal ilişkileri kolaylıkla başlatmak, kendi yetenekleri hakkında kişinin olumlu görüşe sahip olması sonuç değişkenleri açısından narsisizmin yararlarından sayılmaktadır. Öte yandan saldırganlık, uzun dönemli durumlarda ilişki problemleri, aldatma, kişiler arası ilişki ve bağlara önem vermeme narsisizmin olumsuz yönlerinden kabul edilmektedir (Campbell & Campbell, 2007). Bu durumların dışında, depresyonu azaltıp dışadönüklük ve iş hayatında kişinin daha yüksek bir performans sergilemesine sebep olurken, öte yandan aradaki denge hali sağlanmadığında aşırı özgüven ve empati eksikliği gibi olumsuz sonuçlara da yol açabilmektedir (Mohammadzadeh, 2009). Narsistik hayranlık ve rekabet kavramı öz düzenleme stratejileri benliğe hizmet ederken birbirinden farklı sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca büyüklenmeci narsisizmin iki farklı boyutu olarak görülmektedir. Hayranlık narsisizmin aydınlık yönü olarak ele alınırken, rekabet narsisizmin karanlık yüzü olarak ele alınmaktadır (Back, Küfner, Dufner, Gerlach, Rauthmann & Denissen, 2003). Narsistik hayranlık benzersizlik çabası, büyüklenme fantezisi ve cazibe olarak üç farklı narsistik eğilimden oluşmaktadır. Bu süreçlerde başarı, övgü, sosyal statü, çekicilik, lider olarak seçilme, sosyal kaynaklar elde etme ve gibi olumlu sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Rose, 2002). Narsistik rekabet olarak adlandırılan düşmanca şekilde kendini koruma süreci ise birbiriyle alakalı üç narsistik eğilimden meydana gelmektedir. Bunlar üstünlük çabası, başkalarını değersizleştirme ve saldırganlık eğilimleridir. Reddedilme, sınırların ilişkilerde ihlal edilmesi, eleştiri, güvenilmezlik ve popüler olamama şeklinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Back vd., 2003). Kişinin kendini özel hissetmesinin, kendi benliğine zarar veya yarar sağlıyor olması narsisizmin derecesi ile ilgilidir. Gereğinden az düzeydeki narsisizmin, yıkıcı narsisizm kadar yıkıcı özelliktedir. Narsisizmi ya hep ya da hiç olarak değerlendirmek yerine, 0-10 arası derecelendirme ile değerlendirilmiştir. Buna göre spektrumda 4-6 puan aralığı sağlıklı narsisizmin düzeyidir (Malkin, 2017, p. 46). Narsistik bireyler sosyal hayatta verimli veya verimsiz olabilirler. İkisi arasındaki en önemli fark görüşleri ile dünyayı değiştiren, karizmaları, başkalarını kendi fikirlerini ve amaçları benimsetmeye çalışmalarıdır. Verimli narsistikler diğer kişilere ilham veren, bağımsız, dünyayı değiştirecek vizyona sahip, azimli, anlam yaratan, risk alan, karizmatik, tutkulu, tehditlerin farkında olan, mizah yeteneği ve öğrenme isteği olan bireylerdir. Verimsiz narsistikler ise kendi dünyalarında yaşayan, bu soyutlanma için diğer kişileri suçlayan, bencil ve empati yoksunu kişilerdir (Maccoby, 2003).

Kişiliğin önemli bir unsuru benliktir. Benliğin beğenilip benimsenmesi sonucunda benlik saygısı oluşmaktadır. Benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesi sonucunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur. Yaşam bir sahne olarak düşünüldüğünde, bireyin üstlenmiş

olduğu rolden ve oynadığı oyunun niteliğinden almış olduğu doyum durumu benlik sayısıdır (Temel, Fulya & Aksoy, 2010). Yetenekler, duygusal deneyimler, psikolojik uyum, değerlendirici ifadeler ve kararlar benliğin önemli bir yönünü tamamlayan benlik saygısı ile gerçekleşmektedir. Benlik saygısı özellikle erken yaşlarda ortaya çıkan, yaşla beraber değişime uğrayan bir yapıdır. Örneğin; 2 yaşındaki bir çocuk bir oyunu oynarken, yaptım şeklinde başarısını gösterir ve gülümser, başarısız olduğunda memnuniyetsizliğini ifade eder (Berk, 2006). Benlik saygısı yüksek olan kişiler “Güzel görünümlüyüm, matematikte iyiyim, arkadaşlarım beni sever” şeklinde olumlu değerlendirmelerde bulunurken, kendi kapasiteleri ile ilgili beklentileri de yüksektir. Düşük benlik saygısına sahip olan kişiler ise tam tersi şekilde değerlendirme yapmaktadırlar. Bireyin benlik saygısının yüksek veya düşük düzeyde olmasında akran, ebeveyn ve öğretmen tutumları, okul ortamı etkili olmaktadır (Novak & Peleaz, 2004).

Benlik saygısı, kişinin yaşam dönemlerindeki değişimlerle büyük oranda şekillenmekte ve değişmektedir. Örneğin, anne ve babadan ayrı yaşama, evlenme, kendi hayatını kurma çabası, orta yaşa ulaşma, yaşlılıkla beraber gelişen fiziksel, duygusal ve bilişsel değişimler benlik saygısında farklılaşmaya yol açmaktadır. Bu etkenlerin dışında özellikle ergen bireyler çocukluktan çıkma duygusunun üzüntüsü içindeyken birçoğu da bir an önce büyüebilmek kaygısı ile benliği kaybetme korkusu yaşayabilmekte, yeni ve gerçek bir benlik oluşturma mücadelesi içine girmektedir. Kendini yalnız hissetme, ebeveyne karşı yabancılaşırken, akran gruplarının ergen kişinin hayatına girerek hayatında önemli rol oynarlar. Ergenin kendini tanımasına, kişiliğini bağımsızlaştırması ve benlik saygısını inşa etmesinde kilit roldeyler. Bu faktörlerin dışında ergen bireylerin benlik saygısını etkileyen, cinsiyet, fiziksel görünüm, yaş gibi unsurlarda bulunmaktadır (Plummer, 2014). Anne ve babanın ergene karşı yetiştirme tutumları da benlik saygısını olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğa karşı sevginin ifade edilmesi, problemleri ile ilgilenilmesi, ihtiyaç anında çocuğa yardım etme, kuralların açık ve belirgin şekilde oluşturulması, belirlenmiş sınırlar içinde çocuğa özgürlük tanıma gibi birçok tutum çocuğun benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir (Santrock, 2011). Demokratik ortamda yetişen ergenlere anne ve babaları gerçek bir birey olarak kabul edip, büyümekte ve gelişmekte olan potansiyel kimliğe sahip kişi olarak davrandığı için, okulda daha başarılı olur, stresle daha kolay şekilde başa çıkabilir ve farklı ortamlara kolaylıkla uyum sağlayarak daha yüksek bir benlik saygısına sahip olurlar (Adams & Berzonsky, 2003). Otoriter yaklaşıma sahip anne ve babalar, genel olarak ergeni sahip olunması gereken çocuk kimliği ile algıladıkları için benlik gelişimine olumsuz yönde etki ederek ergen bireyin benlik saygısını düşürmektedirler (Smith, 2007). Düşük benlik saygısına sahip bireylerde, olumsuz duygu durumları ile başa çıkabilme, olumlu duygu durumu yaşayabilme haline yönelik motivasyon durumları, yüksek benlik saygısına sahip bireylere göre daha az gerçekleştiği kabul edilmektedir (Wood, Heimpel, & Michela, 2003). Ayrıca bireyin benlik saygısı düzeyi, öğrenme yaşantısını da etkileyen önemli boyutlardan biridir. Benlik saygısı düzeyi yüksek olan öğrenciler, gerek sosyal ilişkilerinde gerekse okul çalışmalarında daha girişimci, güvenli ve ataktırlar. Yeni bilgiler öğrenmeye meraklı, yeni durumlarla karşılaşmaktan kaçınmazlar. Benlik saygı düzeyi düşük olan öğrenciler ise kendilerine daha az güven duyar, istenilen bir işi başaramayacakları konusunda yoğun yetersizlik duygusu yaşarlar. Bu durumu yaşamamak için sürekli riskli işleri kendilerinden uzak tutmaktadırlar (Pişkin, 2003).

Narsisizm ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda narsisizm ile benlik saygısı arasındaki pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Guekes, vd., 2017; Hyatt, Sleep, Lamkin, Maples-Keller, Sedikides, Campbell, & Miller, 2018; Karakuş, 2017; Sedikides, Rudich, Gregg, Kumashiro, & Rusbult, 2004; Rose, 2002; Uçar & Konal, 2017). Sağlıklı düzeydeki narsisizmin, bireyin güçlü ve zayıf yönlerini, sınırlamalarını, yeteneklerini kabul etmelerini sağlayarak sağlıklı benlik saygısını yükseltmektedir (McNeal, 2007, p. 20). Benlik saygısı ile narsisizm arasında oluşan sağlıklı ilişkinin bireyin, empati yapma, başkaları ile güvenli bir ilişki ağı kurabilme, gerçek dostluk ve samimiyetten zevk alma, başkalarına güven verebilme durumu üzerinde pozitif yönde etki yaratmaktadır (Lubit, 2002). Narsisizm, normal narsisizmden patolojik narsisizme uzanan süreklilik olarak bir uçtan benlik saygısı ile başlarken diğer uca ise dejeneratif

depresyona kadar uzanabilmektedir. Benlik saygısı ile narsisizm arasında bir nevi dengeye bağlı bir ilişki bulunmaktadır (Peyvasteghar, Yazdi & Mokhtari, 2012). Narsisizm, benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısının incelendiği bir çalışmada, narsistik kişilik özellikleri yüksek olan kişilerin sosyal görünüş kaygıları da yüksektir. Narsistik kişilik özelliğinin sosyal görünüş kaygısı üzerinde pozitif yönde ve anlamlı etkisinin olduğu, sosyal görünüş kaygısı yüksek olan bireylerin benlik saygılarının da düşük olduğu belirlenmiştir. Başka bir anlatımla, sosyal görünüş kaygısı düşük olan bireylerin benlik saygısı da yüksektir. Ancak narsistik kişilik özelliği ile benlik saygısı arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Çelikel, 2019). Benlik saygısı dışında, narsisizm özsaygının anlamlı düzeyde bir yordayıcısıyken, özsaygının narsisizmin ileriye dönük belirleyicisi olmadığı belirlenmiştir (Zuckerman & O'Loughlin, 2009). Ortaokul öğrencilerinin narsisizm ile öz yeterlilik algıları arasındaki ilişkiyi inceleyen başka çalışmalarda öz yeterlilik ile narsisizm arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir (Brender-Ilan & Sheaffer, 2018; Brookes, 2015; Gönülalan, 2019; Hirschi & Jaensch, 2015). Narsisizmin saldırganlığı pozitif yönde beslediği (Ang & Yusof, 2005; Barry, Chaplin & Grafeman, 2006; Kauten & Barry, 2014; Locke, 2009; Przepiorka, Blachino, & Wiesenthal, 2014), mutluluk (Özözen Danacı, 2017; Zuckerman & O'Loughlin, 2009) ve umut (Hickmen, Watson, & Morris, 1995) arasında ise negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca narsistik hayranlığın mutluluğu pozitif yönde etkilerken, narsistik rekabet ise mutluluğu negatif yönde yordamaktadır (Demirci & Ekşi, 2017).

Son yıllarda bireylerde artan narsistik eğilimler ile bu oranın ileriki yıllarda da artabileceği yönünde öngörüler oluşturmaktadır. Kişiliğin inşasında en önemli dönemi kapsayan ergenlik döneminde bu alanla ilgili çalışmaların yapılması, riskli durumların tespit edilmesini ve buna yönelik önleyici çalışmaların gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Diğer yandan narsisizm ile yapılan çalışmaların çoğu, yetişkin bireylerle ilgiliyken, ergenler ile yapılan çalışmaların ise sayıca oldukça az olduğu görülmektedir. Ergenler ve çocuklarla yapılan çalışmalarda, narsistik gençler ve çocukların ileride narsistik yetişkinler olma eğiliminde oldukları, bu kişilerde narsisizm azaltılsa bile, neden olacağı, duygusal ve davranışsal problemlerin ortaya çıkacağı belirlenmiştir (Brummelman & Gürel, 2018). Bu açıdan ergenler için narsistik hayranlık ve rekabet düzeyi ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi, bu alandaki var olan boşluğu gidermek ve velilerin, eğitimcilerin ve gençlerle ilgili olan bütün paydaşlara yol göstermesi bakımından önemlidir. Ayrıca benlik saygısı, narsistik hayranlık ve rekabetin başka değişkenlerle olan ilişkisinin incelenmesi, farklı çalışma gruplarıyla benzer araştırmaların yapılması alandaki çalışmalara katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişki ve alt boyutlara göre düzeyi incelenmiştir. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet ile alt boyutlarına yönelik algıları nasıldır?
2. Öğrencilerin benlik saygısı ve alt maddelerine yönelik algıları nasıldır?
3. Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin benlik saygıları onların narsistik hayranlık ve rekabet algılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?
5. Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet algıları onların benlik saygılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Araştırma lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet ile benlik saygılarının belirlenmesi özellikle, aileler, öğretmenlere, danışmanlara ve okul yöneticilerine veri sağlanması açısından önemlidir. Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet düzeylerinin belirlenmesi kişilerarası ilişkiler, benlik gelişimi, risk gruplarının erken tespiti ve erken müdahale çalışmaları açısından önemlidir. Bu sayede veliler çocuklarına yönelik farkındalık kazanacak ve okullarda rehber öğretmenlerin öğrencileriyle yürüteceği psikolojik çalışmalara

yön verecek, yol haritası oluşturacaktır. Alan yazın taramalarında lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi ölçen çalışmaların yetersiz olduğu, bu bağlamda alan yazına da önemli katkılar sağlayacağı düşünülebilir. Kayseri’de ortaöğretim kurumlarındaki lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet ile benlik saygılarının belirlenmesi ve arasındaki ilişkinin incelenmesi bakımından ilk çalışma olarak alandaki boşluğu doldurması beklenmektedir.

#### **Araştırmanın Sınırlılıkları**

Bu araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılının birinci döneminde Kayseri ili merkez ilçelerinde bulunan ortaöğretim okullarındaki 13-18 yaş aralığındaki öğrenciler ile sınırlıdır. Araştırmada narsistik hayranlık ve rekabet ölçeği birbiriyle ilişkili olan hayranlık (eylemlilik) ve rekabet (düşmanlık) boyutlarıyla ölçülmektedir. Ölçeğin hayranlık boyutu büyülenme, benzersizlik ve cazibe alt boyutlarından, rekabet boyutu ise saldırganlık, üstünlük, değersizleştirme boyutları olacak şekilde altı alt boyut altında sınırlandırılmıştır. Benlik saygısı ise tek bir alt boyut ile sınırlandırılmıştır. Araştırmaya ilişkin karşımıza çıkan bir diğer sınırlılık ise veri toplama araçlarının özellikleri ile alakalıdır. Çünkü veri toplama araçları öz bildirim dayalıdır. Bu durumun bireyin kendini diğerlerinden daha iyi gösterme veya gerçeği yansıtmayan şekilde, savunmacı bir tavır içerisinde ölçekleri doldurmuş olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Verilerin, bireylerin kendi raporlamasına dayanmaktadır. Bu nedenle yanlış yanıtlar olma ihtimali bulunmaktadır. Değişkenlerin sadece ilişkisel düzeyde inceleniyor olması da çalışmanın bir diğer sınırlılığı olarak sayılabilir. Ayrıca bireyin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygısı faktörleri zaman içerisinde sabit değildir. Bu nedenle çalışma, uygulandığı zaman dilimi ile sınırlıdır. Son olarak çalışmada kişisel özellikler olarak yaş, okul türü ve kardeş sayısı gruplarındaki sayıların eşit dağılmadığı gösterilebilir.

#### **YÖNTEM**

Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi ve algı düzeylerinin belirlenmesinin ele alındığı nicel bir çalışma olan bu araştırmada betimsel ve ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, herhangi bir olay veya olguyu mevcut haliyle betimlemeye amaçlarken, ilişkisel araştırmalarda ise iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi incelemeyi esas alan araştırmalardır (Karasar, 2002, s. 57). Bu noktadan yola çıkarak narsistik hayranlık ve rekabet düzeyleri ile benlik saygısı düzeyini belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi yordamak için ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır.

#### **Çalışma Grubu**

Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılının birinci dönemi Kayseri ili merkez ilçelerinde ortaöğretim okullarındaki 218000 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise basit seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen 1058 lise öğrencisi oluşturmuştur. Tabakalı örnekleme de evren içindeki alt gruplarının sayısı belirlenerek, bu alt grupların hiçbir evren birimini açıkta bırakmayacak şekilde evrenin büyüklüğündeki oranların örneklem içinde temsil edilebilmelerini sağlayan örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, 2016). Çalışma grubunun kişisel özellikleri Tablo 1’de verilmiştir:

**Tablo 1.**

*Öğrencilerin kişisel özellikleri*

Özellik	Düzy	N	%
Cinsiyet	Kadın	611	57.8
	Erkek	447	42.2
Yaş	13 Yaş	37	3.5
	14 Yaş	233	22.0
	15 Yaş	337	31.9
	16 Yaş	255	24.1
	17 Yaş	151	14.3
	18 Yaş	45	4.3
Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	408	38.5
	10.Sınıf	305	28.8
	11.Sınıf	185	17.4
	12.Sınıf	88	8.31
Okul Türü	Fen Lisesi	180	17.0
	Anadolu Lisesi	737	69.7
	Meslek Lisesi	3	0.3
	Sosyal Bilimler Lisesi	9	0.9
	İmam Hatip Lisesi	59	5.6
	Düz Lise	9	0.9
	Güzel Sanatlar Lisesi	61	5.8
Aylık Okunan Kitap Sayısı	0	149	14.1
	1-3	644	60.9
	4-6	224	21.2
	7-9	41	3.9
Kardeş Sayısı	1	382	36.1
	2	461	43.6
	3	132	12.5
	4	36	3.4
	5	7	0.7
	Yok	34	3.2
	Diğer	6	0.6
	Sosyoekonomik Düzey	Kötü	28
Orta Altı		140	13.2
İyi		718	67.9
Orta Üstü		145	13.7
Çok İyi		27	2.6
Annenin Öğrenim Durumu	İlkokul	304	28.7
	Ortaokul	167	15.8
	Lise	324	30.6
	Lisans	225	21.3
	Lisansüstü	38	3.6
Babanın Öğrenim Durumu	İlkokul	161	15.1
	Ortaokul	141	13.3
	Lise	365	34.5
	Lisans	309	29.2
	Lisansüstü	83	7.8
Toplam		1058	100.00

Tablo 1 incelendiğinde, lise öğrencilerinin 611'nin (%57,8) kadın, 447'sinin (%57,8) erkek; 337'sinin (%31,9) 15 yaşında, 255'nin (%24,1) 16 yaşında, 233'nün (%22,0) 14 yaşında, 151'inin (%14,3) 17 yaşında, 45'nin (%4,3) 18 yaşında ve 37'sinin (%3,5) 13 yaşında; 408'nin (%38,5) 9.sınıf, 305'nin (%28,8) 10.sınıf, 185'nin (%17,4) 11.sınıf ve 88'nin (%8,31) 12.sınıf öğrencisi; 737'si (%69,7) Anadolu Lisesi, 3'ü (%0,3) Meslek Lisesi, 9'u (%0,9) Sosyal Bilimler Lisesi, 59'u (%5,6) İmam Hatip Lisesi, 9'u (%0,9) Düz Lise, 61'i (%5,8) ise Güzel Sanatlar Lisesi öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 149'unun (%14,1) hiç kitap okumadığı, 644'nün (%60,9) 1-3 arası kitap, 224'nün (%21,2) 4-6 arası kitap, 41'nin (%3,9) 7-9 arası kitap okuduğu; 382'sinin (%36,1) 1 kardeşi, 461'nin (%43,6) 2 kardeşi, 132'sinin (%12,5) 3 kardeşi, 36'sının (%3,4) 4 kardeşi, 7'sinin (%0,7) 5 kardeşi, 34'nün (%3,2) hiç kardeşi olmadığı, 6'sının (%0,6) diğer kardeş sayısına sahip; 28'nin (%2,6) sosyoekonomik düzeyinin kötü, 140'nin (%13,2) orta altı, 718'nin (%67,9) iyi, 145'nin (%13,7) orta üstü, 27'sinin (%2,6) çok iyi; anne öğrenim durumu açısından 304'nün (%28,7) ilkökul, 167'sinin (%15,8) ortaokul, 324'nün (%30,6) lise, 225'nin (%21,3) lisans ve 38'nin (%3,6) lisansüstü mezunu, babanın öğrenim durumu değişkeni olarak ise, 161'nin (%15,1) ilkökul, 141'nin (%13,3) ortaokul, 365'nin (%34,5) lise, 309'nun (%29,2) lisans ve 83'nün (%7,8) lisansüstü mezunu oldukları belirlenmiştir.

### Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Narsistik Hayranlık ve Rekabet Ölçeği (Demirci & Ekşi, 2017) ve Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg, 1965) kullanılmıştır. Anketlerin okullarda uygulanabilmesi için izinler ve etik kurul raporu, Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan alınmıştır. Anketlerin uygulanması Google form üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır:

**Kişisel Bilgi Formu:** Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu; katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, okunan kitap sayısı, kardeş sayısı, anne ve babanın öğrenim durumu ve sosyo ekonomik durum değişkenlerinden oluşmaktadır.

**Narsistik Hayranlık ve Rekabet Ölçeği:** Çalışmada ilk veri toplama aracı olarak "Narsistik Hayranlık ve Rekabet Ölçeği" kullanılmıştır. Back vd., 2013 yılında geliştirilen, Demirci ve Ekşi tarafından 2017 yılında Türkçeye uyarlanan, ölçek hayranlık bölümünün alt boyutları: büyülenme (1, 2, 8); benzersizlik (3, 5, 15); cazibe (7, 16, 18); rekabet bölümünün alt boyutları ise: saldırganlık (4, 11, 12), üstünlük (6, 9, 10) ve değersizleştirme (13, 14 ve 17) olmak üzere altı alt boyut ve 18 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipinde olan ölçekte puanlama, tamamen katılıyorum (4.20-5.00), çok katılıyorum (3.40-4.19), katılıyorum (2.60.-3.39), az katılıyorum (1.80-2.59), katılmıyorum (1-1.79) şeklindedir. Demirci ve Ekşi (2017) tarafından ölçeğin güvenilirliği üzerine yapılan analizlerde ölçeğin toplam puanının iç tutarlılık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Üst boyutların iç tutarlılık katsayısı Hayranlık için .83 ve Rekabet için .82 olarak bulunmuştur. Alt boyutların iç tutarlılık katsayısı büyülenme için .62, benzersizlik için .61, cazibe için .64, saldırganlık için .63, üstünlük için .79, değersizleştirme için .60, olarak hesaplanmıştır. Ayrıca Narsistik Hayranlık ve Rekabet Ölçeği'nin madde analizi düzeltilmiş madde toplam puan korelasyonlarını inceleyerek yapılmıştır. Ölçeğin madde toplam puan korelasyonları büyülenme alt boyutu için .30 ile .55, benzersizlik alt boyutu için .38 ile .48, cazibe alt boyutu için .41 ile .49, saldırganlık alt boyutu için .34 ile .58, üstünlük alt boyutu için .63 ile .64, değersizleştirme alt boyutu için .36 ile .48, arasında değişmektedir (Demirci ve Ekşi, 2017, s. 47). Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde, ölçek modelinin Türkçe formdaki uyum indeksi değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür ( $\chi^2_{(128, N=420)}=302,43, p<.001$ ; CFI = .96; NFI = .94; NNFI = .96; SRMR = .052; RMSEA = .057 (.049 - .065). Ölçeğin faktör yükleri .39 ile .86 arasında değişmektedir (Demirci ve Ekşi, 2017, s. 46). Her iki örneklem için en iyi uyum değerlerini dört boyutlu yapının sağladığı ortaya çıkarılmıştır (1.örneklem= $\chi^2/df=1,80$ ; RMSEA=0,046; CFI=0,93 ve 2.örneklem= $\chi^2/df=1,91$ ; RMSEA=0,048; CFI=0,92).



Araştırmacı tarafından yapılan ölçeğin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) ve alt boyutlara göre gösteren tablo Tablo 2’de verilmiştir:

**Tablo 2.**

*Narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğinin ortalama, standart sapma ve güvenilirlik değerleri*

Üst ve Alt Boyutlar	$\bar{x}$	ss	$\alpha$
Hayranlık	3.77	1.71	.76
Büyükleme	3.59	1.73	.74
Benzersizlik	4.16	1.66	.77
Cazibe	3.56	1.76	.73
Rekabet	2.46	1.59	.78
Saldırganlık	3.24	1.78	.75
Üstünlük	2.51	1.74	.79
Değersizleştirme	1.63	1.26	.73
Narsistik Hayranlık ve Rekabet	3.12	1.50	.83

Tablo 2 incelendiğinde, narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğine ilişkin üst ve alt boyutların güvenilirlik ve standart sapma değerleri olarak, en homojen değer değersizleştirme, en az homojen ise saldırganlık alt boyutlarında gerçekleşmiştir. Güvenirlik durumu incelendiğinde, güvenilirliği en yüksek alt boyut üstünlük, güvenilirliği en düşük olan boyut ise değersizleştirme ve cazibe olmuştur. Üst boyutlar olarak rekabet üst boyutunun güvenilirlik katsayısı .78, hayranlık üst boyutunun güvenilirlik katsayısı ise .76 olarak elde edilmiştir. Narsistik Hayranlık ve Rekabet ölçeğinin toplam güvenilirlik değeri .83 olmuştur. Altı alt boyut ve iki üst boyutun faktör yüklerinin .40-.89 arasında değiştiği belirlenmiştir. Narsistik Hayranlık ve Rekabet ölçeği toplam varyansın %71’ni açıklamıştır. Araştırmacı tarafından narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğinin geçerlilik analizi için yapılan doğrulayıcı faktör analizine ilişkin değerler için ( $\chi^2/df=2,56$ , ( $\chi^2=1428,39$  df=558); GFI=0,770, RMR=0,049, AGFI=0,72, NNFI=0,98, NFI=0,84, SRMR=0,09 karşılaştırmalı uyum indeksi CFI= 0,98, kök ortalama kare yaklaşım hatası RMSEA=0,069 ve Tucker-Lewis indeks (TLI) değeri 0,94. Bir modelin özellikle karşılaştırmalı uyum indeks (CFI) ve Tucker-Lewis indeks (TLI) değerlerinin 0,90 veya üzerinde olması iyi uyum sağladığı anlamına gelmektedir (Şimşek, 2007). Elde edilen sonuçlar bu aşamada ölçeğin altı boyutlu faktör yapısının yeterli uyum değerlerini sağladığını göstermektedir. Ölçeğin KMO değeri (=0.93) ve Bartlett (=2839.253, p=.000) testleri sonucunda verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Narsistik Hayranlık ve Rekabet ölçeğinin narsistik hayranlık ve narsistik rekabet düzeyini ölçmede kullanılabilir güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

**Benlik Saygısı Ölçeği:** Çalışmada kullanılan diğer bir ölçme aracı “Benlik Saygısı Ölçeği” dir. Rosenberg tarafından 1965 yılında geliştirilen, Çuhadaroğlu tarafından 1986 yılında Türkçe’ye uyarlanan bu ölçek, çoktan seçmeli 12 alt kategoriden oluşan ölçekte 63 madde yer almaktadır. Bu çalışmada 10 maddeden oluşan Benlik Saygısı alt kategorisi kullanılmıştır. Benlik Saygısı ölçeğinde (3\*, 5\*, 8\*, 9\* ve 10\*) maddeler tersten kodlanmıştır. 5’li likert tipinde olan ölçekte puanlandırmada, tamamen katılıyorum (4.20-5.00), çok katılıyorum (3.40-4.19), katılıyorum (2.60.-3.39), az katılıyorum (1.80-2.59), katılmıyorum (1-1.79) şeklindedir. Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonunda benlik saygısı kategorisinin geçerliğini sınamak için psikiyatrik görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerle yapılan değerlendirmede öğrencilerin benlik saygıları, kendilerine ilişkin görüşlerine göre, yüksek, orta ve düşük olarak gruplandırılmıştır. Görüşlerden ve benlik saygısı ölçeğinden elde edilen sonuçların arasındaki ilişkiler hesaplanmış ve geçerlik oranı .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının ise .75 olduğu belirtilmiştir (Çuhadaroğlu, 1986). Araştırmacı tarafından ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) .76 olarak hesaplanmıştır. Benlik saygısı ölçeğinin faktör yükleri .41-.85 arasında değişmektedir. Benlik saygısı ölçeği toplam varyansın %69’nu açıklamaktadır. KMO (=0.79) ve Bartlett (=2905.987, p=.000) testleri sonucunda verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğu

görülmüştür. Benlik saygısı ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizine ilişkin değerleri:  $\frac{\chi^2}{d}=2,88$  ( $\chi^2=1684,31$  df=585), SRMR=0,080, AGFI=0,70, GFI=0,740, CFI=0,970, NFI=0,93, NNFI=0,95, RMSEA=0,076. Benlik saygısı ölçeğinin stres kaynaklarını ölçmede kullanılabilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

### Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, kişisel bilgi formu, narsistik hayranlık ve rekabet ölçeği ve benlik saygısı ölçeklerinden elde edilen veriler “SPSS 22.0” paket programında analiz edilmiştir. Narsistik Hayranlık ve Rekabet ölçeği ile Benlik Saygısı ölçeğinin normal dağılıp dağılmadığı tespit edilmiş, bunun için de basıklık çarpıklık kritik değeri  $\pm 1.96$  aralığı dikkate alınmıştır (Tabachnick & Fidell, 2007). Çalışma grubunun 50’den fazla olması sebebiyle, Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda dağılımın normallik varsayımını sağladığı belirlenmiştir. Narsistik Hayranlık ve Rekabet ölçeği için basıklık değeri (1,205) ve çarpıklık değeri (0,857),  $p < .05$ ; benlik saygısı ölçeği için basıklık değeri (=1,612) ve çarpıklık değeri (-1,171)  $p < .05$ . İstatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Bu değerlerden hareketle dağılımın normale yakın olduğu söylenebilir. Bu sebeple çalışmada elde edilen verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Çalışmada tanımlayıcı (aritmetik ortalama standart sapma), korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

## BULGULAR

Araştırmanın birinci alt amacı; öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet ile alt boyutlarına yönelik algıları nasıldır? Şeklinde düzenlenmiştir. Tablo 3’de öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet ile alt boyutlarına yönelik algı düzeyleri verilmiştir:

**Tablo 3.**

*Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet ile alt boyutlarına ilişkin algı düzeyleri*

Üst Boyutlar	$\bar{x}$	ss	Alt Boyutlar	N	$\bar{x}$	ss
Hayranlık	3.77	1.09	Büyükleme	1058	3.59	1.33
			Benzersizlik	1058	4.16	1.23
			Cazibe	1058	3.56	1.31
			Değersizleştirme	1058	1.63	1.03
Rekabet	2.46	0.97	Üstünlük	1058	2.51	1.46
			Saldırganlık	1058	3.24	1.31
Narsistik Hayranlık ve Rekabet				1058	3.11	1.27

Tablo 3 incelendiğinde, lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet alt boyutlarından en fazla benzersizlik ( $\bar{x}=4,16$ ,  $ss=1,23$ ) ve en az da değersizleştirme ( $\bar{x}=1,63$ ,  $ss=1,03$ ) görüşüne katılım sağlamışlardır. Ayrıca üst boyutlardan en fazla hayranlık ( $\bar{x}=3,77$ ,  $ss=1,09$ ) en az da rekabet ( $\bar{x}=2,46$ ,  $ss=0,97$ ) puanına sahiptirler. Başka bir anlatımla, öğrenciler en fazla hayranlık puanının benzersizlik, en az da rekabet puanının değersizleştirme davranışını sergilemektedir.

Araştırmanın ikinci alt amacı; öğrencilerin benlik saygısı ve maddelerine yönelik algıları nasıldır? Şeklinde düzenlenmiştir. Tablo 4’de lise öğrencilerinin benlik saygısı ve maddelerine yönelik algı düzeyleri verilmiştir:

**Tablo 4.***Öğrencilerin benlik saygısı ve alt maddelere yönelik algı düzeyleri*

Maddeler	N	$\bar{x}$	ss
M1	1058	3.94	1.09
M2	1058	4.13	0.87
M3	1058	3.43	1.18
M4	1058	4.09	0.92
M5	1058	2.51	1.25
M6	1058	3.63	1.09
M7	1058	3.68	1.08
M8	1058	2.82	1.33
M9	1058	2.76	1.39
M10	1058	2.96	1.31
Benlik Saygısı	1058	3.40	0.43

Tablo 4 incelendiğinde, lise öğrencilerinin benlik saygısı genel olarak yüksek düzeydedir. Öğrenciler benlik saygısı ölçeğinin en fazla, Madde 2 “Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum” ( $\bar{x}=4,13$ ,  $ss=0,87$ ) ve Madde 4 “Ben de diğer insanların birçoğunun yapabileceği kadar bir şeyler yapabilirim” ( $\bar{x}=4,09$ ,  $ss=0,92$ ); en az da Madde 5 “Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum” ( $\bar{x}=2,51$ ,  $ss=1,25$ ) ve Madde 9 “Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum” ( $\bar{x}=2,76$ ,  $ss=1,39$ ) görüşlerine katılım göstermişlerdir. Başka bir anlatımla, lise öğrencileri kendilerinde olumlu özelliklerin olduğu, kendilerinin birtakım özellikleriyle gurur duydukları ve öz yeterlilik düzeyi yüksek kişiler olarak değerlendirmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü alt amacı; öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Şeklinde düzenlenmişti. Tablo 5’de lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygısı arasındaki ilişki verilmiştir:

**Tablo 5.***Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet alt ve üst boyutları ile benlik saygısı arasındaki ilişki*

Boyutlar	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.Hayranlık	.862*	.852*	.816*	.300*	.118*	.270*	.272*	.379*
2.Büyüklenme	-	.644*	.527*	.232*	.118*	.229*	.168*	.407*
3.Benzersizlik		-	.528*	.272*	.054	.236*	.301*	.291*
4.Cazibe			-	.256*	.125*	.222*	.224*	.258*
5.Rekabet				-	.662*	.841*	.766*	-.109*
6.Değersizleştirme					-	.386*	.253*	-.160*
7.Üstünlük						-	.453*	-.020
8.Saldırganlık							-	-.094*
9.Benlik Saygısı								-

\*p&lt;.05

Tablo 5 incelendiğinde, lise öğrencilerinin benlik saygıları ile narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğinin değersizleştirme, üstünlük, saldırganlık alt boyutları ile rekabet üst boyutu arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişkinin varlığı göze çarpmaktadır. Buna karşın, öğrencilerin benlik saygıları ile narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğinin cazibe, benzersizlik, büyüklenme alt boyutları ile hayranlık üst boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre en yüksek büyüklenme alt boyutu ile benlik saygısı arasında ( $r=.407$ ,  $p<.05$ ) pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu durumu sırasıyla hayranlık üst boyutu ( $r=.379$ ,  $p<.05$ ); benzersizlik ( $r=.291$ ,  $p<.05$ ) ve cazibe ( $r=.258$ ,  $p<.05$ ) alt boyutları izlemiştir. Başka bir anlatımla, öğrencilerin büyüklenme, hayranlık, benzersizlik ve cazibe

özelliklerini sergiledikçe, kendilerine yönelik benlik saygılarında artış meydana gelmektedir. Diğer taraftan, öğrencilerin rekabet, değersizleştirme, üstünlük ve saldırganlık özelliklerinde meydana gelen artış, benlik saygılarını negatif yönde etkilemektedir.

Araştırmanın dördüncü alt amacı; öğrencilerin benlik saygıları onların narsistik hayranlık ve rekabet algılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır? Şeklinde düzenlenmişti. Tablo 6’da narsistik hayranlık ve rekabetin yordanmasına ilişkin sonuçlar verilmiştir:

**Tablo 6.**

*Narsistik hayranlık ve rekabetin yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analiz sonuçları*

Değişkenler	B	Standart Hata B	$\beta$	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1.884	0.204	-	9.212	.000	-	-
Benlik Saygısı	0.364	0.060	0.184	6.096	.000*	.379	.327
R=0.478	R <sup>2</sup> =0.228						
F <sub>(1, 1056)</sub> = 21.805	p=.000*						

\*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, lise öğrencilerinin benlik saygıları ile narsistik hayranlık ve rekabet algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (R=.478, R<sup>2</sup>=.228, p<.05). Öğrencilerin benlik saygıları narsistik hayranlık ve rekabetteki toplam varyansın %28’ni açıklamaktadır.

Araştırmanın beşinci alt amacı; öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet algıları onların benlik saygılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır? Şeklinde düzenlenmişti. Tablo 7’de benlik saygısının yordanmasına ilişkin sonuçlar verilmiştir:

**Tablo 7.**

*Benlik saygısının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analiz sonuçları*

Değişkenler	B	Standart t Hata B	$\beta$	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	3.002	0.047	-	65.714	.000	-	-
Büyükleme	0.116	0.012	0.366	9.816	.000*	.407	.290
Benzersizlik	0.022	0.013	0.063	1.657	.098	.291	.051
Cazibe	0.028	0.011	0.088	2.632	.009*	.258	.081
Değersizleştirme	-0.073	0.012	-0.179	-6.030	.000*	-.160	-.183
Üstünlük	0.000	0.009	-0.002	-0.051	.959	-.020	-.002
Saldırganlık	-0.048	0.010	-0.149	-4.723		-.094	-.144
R=0,482	R <sup>2</sup> =0,232						
F <sub>(6, 1051)</sub> = 53,039	p=.000*						

\*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde, lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet ölçeğindeki büyükleme, benzersizlik, cazibe, değersizleştirme, üstünlük ve saldırganlık boyutları onların benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (R=0,482 R<sup>2</sup>=0,232, p<.05). Adı geçen altı alt boyut, öğrencilerin benlik saygılarındaki toplam varyansın %23’nü açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına ( $\beta$ ) göre, yordayıcı değişkenlerin benlik saygısı üzerindeki görece önem sırası; büyükleme, değersizleştirme, saldırganlık, cazibe, benzersizlik ve üstünlük olmuştur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise büyükleme, cazibe ve değersizleştirme boyutları benlik saygısı üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Benlik saygısının yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir:

*Benlik Saygısı*= +.366*Büyükleme* -.179*Değersizleştirme* -.149*Saldırganlık* +.088*Cazibe* +.063*Benzersizlik* -.002*Üstünlük*. Başka bir deyişle, lise öğrencilerinin narsistik hayranlık ve rekabet özelliklerinden, büyükleme, cazibe ve değersizleştirme alt boyutları, onların benlik saygısı algılarının anlamlı bir yordayıcısıdır.

### TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİ

Araştırmanın birinci alt hipotezi, “Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet ile alt boyutlarına yönelik algıları nasıldır? Olarak düzenlenmiştir. Lise öğrencilerinin sırasıyla en yüksek benzersizlik, büyükleme ve cazibe; en az düzeyde ise değersizleştirme, üstünlük ve saldırganlık algısına sahip oldukları bulunmuştur. Bu kapsamda öğrencilerin hayranlık boyutuna yönelik görüşleri, rekabet boyutuna yönelik görüşlerine göre daha olumludur. Narsistik hayranlık ve rekabet özellikleri ise orta düzeydedir. Bu bulgu (Back, Küfner, Dufner, Gerlach, Rauthmann, & Denissen, 2013; Demirci & Ekşi, 2017; Hacıoğlu, 2020; Karakuş, 2017; Twenge & Foster, 2008; Wetzel, Leckelt, Gerlach, & Back, 2016; Wurst vd., 2017; Ramos, 2017; Yıldırım, 2020; Zajenkowski, Leniarska, & Jonason, 2020, p. 115) sonuçları ile paralel niteliktedir. Farklı bir çalışmada lise öğrencilerinin kırılmalı narsisizm boyutuna yönelik algı düzeyleri, büyükleme narsisizm boyutuna ait görüşlerinden daha yüksek düzeydedir (Deveci, 2020, s. 35). Araştırma sonuçlarından farklı olarak bireylerin narsistik kişilik özelliklerinin düşük durumda olduğu belirlenmiştir (Çelikel, 2019, s. 31). Sonuçlara dayalı olarak, lise öğrencilerinin normal narsistik düzeyde kişilik özelliği sergiledikleri ancak patolojik narsistik düzeye doğru kaymamasının kaynaklanabilmektedir. Çünkü narsisizmin hayranlık boyutu duygusal ve motivasyonel açıdan benzersiz olma çabası, bilişsel olarak büyükleme fantezisi ile cazibe davranışı, bireyin başarılı olmasında, sosyal statü ve potansiyel kazanmasında yardımcı olan etmenlerdir. Rekabet boyutunun dinamiği ise duygusal ve motivasyonel açıdan üstünlük çabası, bilişsel açıdan diğer kişileri küçük görme ile ortaya çıkan saldırganlık ile açıklanmakta bu durum kişinin toplum içerisinde popüler olamamasına, dışlanma, kişilerarası çatışmalar gibi birçok soruna sebep olmaktadır (Back vd., 2013). Araştırmada, lise öğrencilerinin hayranlık algı ortalamalarının, rekabet algısı özelliklerine göre daha yüksek olması bu savları doğrular niteliktedir. Bu sonuçlar literatür ile uyum içerisindedir.

Araştırmanın ikinci alt hipotezi, “Öğrencilerin benlik saygısı ve maddelerine yönelik algıları nasıldır? Şeklinde düzenlenmiştir. Lise öğrencilerinin sırasıyla en yüksek, “Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum”, “Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim”, “Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum”; en az düzeyde ise “Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum”, “Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum”, “Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim” algısına sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca lise öğrencilerinin genel olarak benlik saygısı düzeyleri yüksek düzeydedir. Bu bulgu (Balat & Akman, 2004; Baybek & Yavuz, 2005; Bosson vd., 2008; Çelikel, 2019; Fazio & Olson, 2003; Güloğlu & Kararımak, 2010; Kernis, Cornell, Sun, Berry, & Harlow, 1993) paralel niteliktedir. Araştırma sonuçlarından farklı olarak obezite hastalarının benlik saygılarına yönelik algıları düşük düzeydedir (Deveci vd., 2005; Hamurcu vd., 2015; Kodama & Noda, 2001; Telch & Agras, 1994). Benlik saygısı yüksek olan kişilerin kendilerine yönelik değerlendirmeleri olumludur ve kendilerini değerli olarak görme eğilimindedirler (Baumeister vd., 2003). Bu sonuç öğrencilerin kendi özyüklerine yönelik algılarının olumlu olmasından kaynaklanabilmektedir. Ayrıca yüksek benlik saygısına sahip bireylerde, çabalarının başarı ile sonuçlanacağı konusunda kendilerinden çok emin olmakta, çok zor aktiviteleri tercih etmekte, duygusal dalgalanmalara karşı daha dirençli olmakta, depresyondan daha az etkilenmekte, daha az olumsuz etkiye maruz kalmakta, başkalarının kendilerinden daha iyi ve üstün olduğunu fark ettiklerinde bu durumdan olumsuz etkilenmemektedirler (Yelsma & Yelsma, 1998). Bu açıdan değerlendirildiğinde öğrencilerin bu alanlarla ilgili daha az sorun yaşadığı veya zorlukları daha kolay tolere edebildiklerinden kaynaklanabilmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt hipotezi, “Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet algıları ile benlik saygıları

arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Şeklinde düzenlenmişti. Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet özellikleri ile benlik saygıları arasında hayranlık boyutunda pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken, rekabet boyutunda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu bulgu (Brummelman, Thomaes & Sedikides, 2016; Demirci, Ekşi, & Ekşi, 2019; Geukes vd., 2019; Karakuş, 2017; Tazegül & Soykan, 2013); elde ettiği sonuçlarla benzer niteliktedir. Narsisizm ile benlik saygısı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu, kişinin kendinin değerli olduğunu hissetmesi, mutlu ve girişken olabilmesi, kendini grup içerisinde daha rahat ifade edebilmesi ile ilişkilendirilse de, benlik saygısının abartılı ve dengesiz şekilde artırılmasının patolojik düzeyde narsisizme yol açacağı öngörülmektedir (Baumeister vd., 2003). Bu durum araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Çünkü görkemli bir benlik saygısı kavramı, diğer kişiler üzerinde üstünlük kurma, benlik merkezli ve hak sahibi olma özellikleri ile ilişkili olarak doğrudan bireyin narsisizm özellikleri üzerinde doğrudan etkilidir (Ackerman vd., 2011; Bosson vd., 2008; Morf & Rhodewalt, 2001). Böylelikle narsisizm ve benlik saygısı arasındaki pozitif ilişki kanıtlanmış olmaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt hipotezi, “Öğrencilerin benlik saygıları onların narsistik hayranlık ve rekabet algılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır? Şeklinde düzenlenmişti. Araştırmada ise öğrencilerin benlik saygıları, narsistik hayranlık ve rekabet algıları üzerinde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu (Bosson vd., 2008; Demirci, Ekşi, & Ekşi, 2019; Kernis, Cornell, Sun, Berry, & Harlow, 1993) araştırma sonuçları ile paralel niteliktedir. Popüler kültür ve psikolojideki yayın inanış aşırı benlik sayısının narsisizmden beslendiği yönündedir (Brummelman, Thomaes, & Sedikides, 2016). Narsisizm kişilik özelliği, benlik saygısını pozitif yönde yordarken, öz saygı düzeylerinde daha fazla dalgalanma yaşamaktadırlar. Yani narsistik bireylerin benlik saygılarında daha fazla pozitif yönde değişkenlik oluşmaktadır (Back vd., 2013). Bu sonuçlar doğrudan benlik saygısının narsisizmi pozitif yönde yordamasına sebep olabilmıştır. Ergenlik döneminde yükselen narsistik eğilim düzeyi de kişi de gerçekçi olmayan bir benlik saygısına sebep olabilmıştır.

Araştırmanın beşinci alt hipotezi, “Öğrencilerin narsistik hayranlık ve rekabet algıları onların benlik saygılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır? Şeklinde düzenlenmişti. Araştırmada lise öğrencilerinin büyülenme, benzersizlik, cazibe, değersizleştirme, üstünlük ve saldırganlık özelliklerinin, benlik saygıları üzerinde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu (Geukes vd., 2017; McGregor, Nail, Kocalar, & Haji, 2007; Rhodewalt, Madrian, & Cheney, 1998) ile paralel niteliktedir. Narsist özelliği yüksek olan kişilerde, farklı kişilerarası duyarlılık halini gözönünde bulundurarak, benlik saygıları daha yüksek olurken, bazı durumlarda ise benlik saygıları düşük düzeyde olabilmektedir. Çünkü narsistik bireyler, kendilerini olduklarından daha büyük göstererek, manipüle eder, küçümser veya karşısındaki kişiyi sömürerek, içten içe kendinden hoşlanmayarak görünüşte yüksek bir benlik saygısı sergiler gibi görünürken, aslında kendilerinden hoşlanmayarak düşük bir benlik saygısına sahiptirler (Nisbett & Wilson, 1977). Bu durumda narsistler, kararsız bir benlik saygısı hali sergileyerek yüksek düzeyde duygusal tepkiler verebilmekte, kişilerarası ilişkiler ve olaylara göre öz saygı düzeyleri de değişebilmektedir (Rhodewalt, Madrian, & Cheney, 1998). Öğrencilerin narsistik düzeylerinin benlik saygılarının yordayıcısı olma durumu bu sonuçlara bağlanabilir. Aslında narsistik düzeyi yüksek kişilerde gerçekçi olmayan bir benlik saygısı halinin mevcut olması bu sonuçlara neden olabilmıştır.

Araştırma sonuçlarına bağlı kalarak, araştırma ve uygulayıcıları da kapsayacak düzeyde şu önerilere yer verilebilir;

Lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerini daha da iyileştirebilmek adına, ergenlerle öncelikli olarak ilişki halinde olduğu ebeveynlerin tutumlarının iyileştirilmesi, evde ilgisiz bir tutum yerine, demokratik anne-baba tutumlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra ergenlik döneminde en önemli etken olan arkadaşların çevresinden alınan sosyal destek artırılmalıdır. Çünkü ergen bireylerin arkadaş ve ebeveynlerinden alacağı sosyal desteğin, kişinin kendini güvende hissetmesini sağlayarak ve çevre

üzerindeki kontrol yeteneğini arttırarak, kişinin yeterli ve başarılı hissetmesini güçlendirerek benlik saygısını yükseltecektir. Ayrıca öğrencileriyle nasıl iletişime geçeceğini bilen, ergenlik dönemi sorunlarını bilen ve bu duruma uygun davranan ve çözmelerine yardımcı olan bir öğretmen modeli olmalıdır. Bu konuda gerekirse öğretmenler psikososyal eğitimlerle desteklenmelidir. Okullarda öğrencilerin benlik saygılarını güçlendirecek, psikolojik danışma ve rehberlik biriminde grup çalışmalarına yer verilmelidir. Narsistik algılarının optimal düzeyde kalabilmesi için öğrencilere, empati, drama, farkındalık eğitimleri ile psikososyal çalışmalar verilebilir. Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, narsisizm üzerine yapılan çalışmaların çok az kısmının hayranlık ve rekabet üzerine olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda hayranlık ve rekabet boyutlarının birbirinden farklı özellikte yapılar olduğu belirlenmiştir. Narsisizmin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacak hiyerarşik model üzerinden yapılan çalışmaları arttırılması, narsisizm ile başka faktörler arasındaki ilişki ve birden çok faktörün narsisizm üzerindeki aracılık rolü araştırılabilir. Araştırma üniversite öğrencileri, ortaokul öğrencilerine de uygulanarak kapsamı genişletilebilir. Farklı coğrafik bölgeler, şehirler ve sosyoekonomik düzeydeki okullarda bulunan öğrenciler için de benzer çalışmalar yürütülerek şehirler ve bölgeler arası kıyaslamalar yapılabilir. Çalışma Kayseri ilinin merkez ilçelerindeki lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Diğer ilçeler içinde benzer çalışmalar yürütülerek ilçeler arasında karşılaştırmalar yapılabilir. Narsistik hayranlık ve rekabet ile benlik saygısının farklı örgütsel davranışlar üzerindeki etkisi ve aracılık rolü incelenebilir. Ulusal alan yazında eğitim alanında kullanılabilecek daha kapsamlı ve özgün narsistik hayranlık ve rekabet ile benlik saygısına ait ölçek çalışmaları geliştirilerek alana katkı sağlanmalıdır. Nicel araştırma teknikleri ile hazırlanan bu çalışma nitel veya karma araştırma teknikleriyle desteklenerek daha kapsamlı ve derinlemesine sonuçlara ulaşılabilmelidir. Narsistik kişilik özellikleri ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin daha iyi aydınlatılabilmesi için örneklem sayısının arttırıldığı, çeşitli alt gruplara uygulandığı, demografik özelliklere göre dağılımın eşit olduğu uygulamalar ile ilgili daha geniş bir alanda ileri çalışmaların yapılması önerilmektedir.

#### KAYNAKÇA

- Ackerman, R. A., Witt, E. A., Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Kashy, D. A. (2011). What does the narcissistic personality inventory really measure?. *Assessment*, 18(1), 67-87.
- Adams, G. R., & Berzonsky, M. D. (2003). *Handbook of adolescence*. Malden: Blackwell Publishing.
- Altun, R. (2015). *Üniversite öğrencilerinde dindarlık ve narsisizm ilişkisi (Sinop örneği) [Religiosty and narcissism relation of university students] (Sinop sample)*. (Unpublished Doctoral Dissertation), On Dokuz Mayıs University, Institute of Social Sciences, Samsun, Turkey.
- Ang, R. P., & Yusof, N. (2005). The relationship between aggression, narcissism, and self-esteem in Asian children and adolescents. *Current Psychology*, 24(2), 113-122.
- Back, M. D., Küfner, A. C., Dufner, M., Gerlach, T. M., Rauthmann, J. F. ve Denissen, J. J. (2013). Narcissistic admiration and rivalry: Disentangling the bright and dark sides of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(6), 1013.
- Balat, G. U., & Akman, B. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi [The Level Of Self-Esteem In High -School Students Of Different Socio-Economic Status]. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi [Firat University Journal of Social Science]*, 14(2), 175-183.
- Barry, C. T., Chaplin, W. F., & Grafeman, S. J. (2006). Aggression following performance feedback: The influences of narcissism, feedback valence, and comparative standard. *Personality and Individual Differences*, 41(1), 177-187.
- Baumeister, R.F., D. Campbell, J., Krueger, J. I., Vohs, K.D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness or healthier lifestyles?. *American Psychological Society*, 4(1), 1-44.
- Baybek, H., & Yavuz, S. (2005). Muğla üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi [The determination of self esteem in the students of Mugla University]. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi [Muğla University Journal of Social Sciences Institute]*, 14, 73-95.

- Berk, E. L (2006). *Child development* (7th ed.). USA: Boston.
- Bosson, J. K., Lakey, C. E., Campbell, W. K., Zeigler-Hill, V., Jordan, C. H., Kernis, M. H. (2008). Untangling the links between narcissism and self-esteem: A theoretical and empirical review. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(3), 1415-1439.
- Braun, S. (2017). Leader Narcissism and Outcomes in Organizations: A Review at Multiple Levels of Analysis and Implications for Future Research. *Frontiers in Psychology Review*. 8, 1-22.
- Brender-Ilan, Y., & Sheaffer, Z. (2019). How do self-efficacy, narcissism and autonomy mediate the link between destructive leadership and counterproductive work behaviour. *Asia Pacific Management Review*, 24(3), 212-222.
- Brookes, J. (2015). The effect of overt and covert narcissism on self-esteem and self-efficacy. *Personality and Individual Differences*, 85, 172-175.
- Brummelman, E., Thomaes, S., & Sedikides, C. (2016). Separating narcissism from self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 25(1), 8-13.
- Brummelman, E., Gürel, Ç., Thomaes, S., & Sedikides, C. (2018). What separates narcissism from self-esteem? A social-cognitive perspective. In, Hermann, A., Brunell, A. and Foster, J. (Eds.), *In Handbook of Trait Narcissism* (pp.47-55). USA: Springer, Cham.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı [Manual of data analysis for social sciences]*. (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, W. K., & Campbell, S. M. (2009). On the self-regulatory dynamics created by the peculiar benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity*, 8, 214-232.
- Champbel, K.W., Reeder, G. D., Sedikides, G. D., & Elliot, A. J. (2000). Narcissism and comparative self-enhancement strategies. *Journal of Research in Personality*. 34, 329- 347.
- Chatterjee, A., & Hambrick, D. C. (2007). It's all about me: Narcissistic chief executive officers and their effects on company strategy and performance. *Administrative Science Quarterly*, 52(3), 351-386.
- Çelikel, M. (2019). *Narsistik kişilik özelliklerinin sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi [Investigation of the relationship between social appearance anxiety and self-esteem of narcissistic personality characteristics]*. (Unpublished Master Thesis), Üsküdar University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey.
- Çuhadaroğlu, F.(1986). *Adölesanlarda benlik saygısı [Self-esteem in adolescents]*. (Unpublished Master Thesis), Hacettepe University Faculty of Medicine, Department of Psychiatry, Ankara, Turkey.
- Demirci, İ., & Füsün, E. (2017). Büyüklenmeci narsisizmin iki farklı yüzü: Narsistik hayranlık ve rekabetin mutlulukla ilişkisi [Two different faces of grandiose narcissism: relationship among narcissistic admiration and rivalry and happiness]. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi [Marmara University Atatürk Education Faculty Journal of Educational Sciences]*, 46(46), 37-58.
- Demirci, İ., Ekşi, H., & Ekşi, F. (2019). Narcissism, life satisfaction, and harmony: the mediating role of self-esteem and self-compassion. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19(84), 159-178.
- Deveci, A., Demet, M. M., Özmen, B., Özmen, E., & Hekimsoy, Z. (2005). Obez hastalarda psikopatoloji, aleksitimi ve benlik saygısı [Psychopathology, alexithymia, and self-esteem in obese patients]. *Anadolu Psikiyatri Dergisi [Anatolian Journal of Psychiatry]*, 6(2), 84-91.
- Deveci, H. (2020). *Kırılgan ve büyüklenmeci narsistik kişilik özelliklerinin şema terapi çerçevesinde model incelemesi [Examining the schema mode model of the vulnerable and grandiose narcissistic personality traits]*. (Unpublished Master Thesis), İstanbul Şehir University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey.
- Doğan, A. (2008). *İlköğretim kurumlarında örgütsel adaletin örgütsel bağlılık üzerine etkisi (Elazığ ili örneği) [The effect of organizational justice on organizational commitment in primary education institutions] (Elazığ sample)*. (Unpublished Master Thesis), Fırat University, Institute of Social Sciences, Elazığ, Turkey.
- Fazio, R. H., & Olson, M. A. (2003). Implicit measures in social cognition research: Their meaning and uses. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 297–327.



- Geukes, K., Nestler, S., Hutteman, R., Dufner, M., Küfner, A. C. P., Egloff, B., Denissen, J. J. A., & Back, M. D. (2017). Puffed-up but shaky selves: State self-esteem level and variability in narcissists. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(5), 769-786.
- Gönülalan, G. D. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde öz yeterlilik ve narsisizm [Self efficacy and narcissism in secondary school students]*. (Unpublished Master Thesis), Sakarya University, Institute of Educational Sciences, Sakarya, Turkey.
- Güloğlu, B., & Kararımak, Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık [Self-esteem and resilience as the predictors of loneliness among university students]. *Ege Eğitim Dergisi [Ege Journal of Education]*, 11(2), 73-88.
- Hacıoğlu, B. (2020). *Narsistik kişilik özellikleri ile meslek seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi [Examining the relationship between narcissistic personality traits and career choice]*. (Unpublished Master Thesis). Çağ University, Institute of Social Sciences, Mersin, Turkey.
- Hamurcu, P., Öner, C., Telatar, B., & Yeşildağ, Ş. (2015). Obezitenin benlik saygısı ve beden algısı üzerine etkisi [The impact of obesity on self esteem and body image]. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi [Turkish Journal of Family Practice]*, 19(3), 122-129.
- Hjelle, L. A., & Ziegler, D. J. (1982). *Personality theories basic assumptions research and applications* (Vol. 2). USA: Mc Graw-Hill International Book Company.
- Hickman S. E., Watson P. J., & Morris R. J. (1995). Optimism, pessimism, and the complexity of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 20(4), 521-555.
- Hirschi, A., & Jaensch, V. K. (2015). Narcissism and career success: Occupational self-efficacy and career engagement as mediators. *Personality and Individual Differences*, 77, 205-208.
- Holdren, M. E. (2004). *Causal attributions among overt and covert narcissism subtypes for hypothetical, retrospective, and prospective events* (Unpublished doctoral dissertation). Ohio University, Ohio, USA.
- Hyatt, C. S., Sleep, C. E., Lamkin, J., Maples-Keller, J. L., Sedikides, C., Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2018). Narcissism and self esteem: A nomological network analysis. *Plos One*, 13(8).
- Kansi, J. (2003). The narcissistic personality inventory: applicability in a Swedish population sample. *Scandinavian Journal of Psychology*, 44, 441-448.
- Karakuş, Ç. (2017). *Lise öğrencilerinde psikolojik savunmalar açısından narsisizm ve benlik saygısının karşılaştırılması [Comparison of narcissism and self-esteem in terms of defence mechanism in high school student]* (Unpublished Master Thesis). İstanbul Sabahattin Zaim University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi [Scientific research method]*. Ankara: Nobel Publishing.
- Kauten, R., & Barry, C. T. (2014). Do you think I'm as kind as I do? The relation of adolescent narcissism with selfand peer-perceptions of prosocial and aggressive behavior. *Personality and Individual Differences*, 61, 69-73.
- Kernberg, O. F (1985). *Borderline Conditions and Pathological Narcissism*. New York: Rowman & Littlefield.
- Kernis, M. H., Cornell, D. P., Sun, C. R., Berry, A., & Harlow, T. (1993). There's more to self-esteem than whether it is high or low: The importance of stability of self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(6), 1190-1204.
- Kodama K, & Noda S. (2001). Binge-eating in simple obesity. *Nihon rinsho. Japanese Journal of Clinical Medicine*, 59(3), 586-590.
- Labuschagne, N. (1996). *Narcissism, family of origin, and career self-efficacy: a comparative study of university students* (Unpublished doctoral dissertation). University of natal, Pietermaritzburg.
- Locke, K. D. (2009). Aggression, narcissism, self-esteem, and the attribution of desirable and humanizing traits to self versus others. *Journal of Research in Personality*, 43(1), 99-102.
- Lubit, R. (2002). The long-term organizational impact of destructively narcissistic managers. *Academy of Management Executive*, 16(1), 127-138.
- Maccoby, M. (2003). The productive narcissist: *The promise and the peril of visionary leadership*. New

York: Broadway Books.

- Malkin, C. (2017). *Narsizme yeni bir bakış*. İstanbul: İletişim Publishing.
- McGregor, I., Nail, P. R., Kocalar, D., & Haji, R. (2007). *Smug, Low Empathy: A Side-effect of Praising Narcissists*. (Unpublished manuscript), York University.
- McNeal, S. (2007). Healthy narcissism and ego state therapy. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 56(1), 19-36.
- Mohammadzadeh, A. (2009). Validating narcissistic personality questionnaire (NPI). *Psychological Health Principals Journal*, 4(11), 276-281.
- Morf, C. C., & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological inquiry*, 12(4), 177-196.
- Nisbett, R. E., & Wilson, T. D. (1977). Telling more than we can know: Verbal reports on mental processes. *Psychological Review*, 84(3), 231-259.
- Novak, G., & Peleaz, M (2004). *Child and adolescence development: A behavioral systems approach*. California: Sage.
- Otway, L. J., & Vignoles, V. L. (2006). Narcissism and childhood recollections: A quantitative test of psychoanalytic predictions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(1), 104-116.
- Özözen Danacı, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin çocuk narsizmi ile çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anları arasındaki ilişki [The relationship between university students' child narcissism and childhood memories of happiness and peace]. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi [International Journal of Educational Sciences]*, 4(12), 13-25.
- Peyvasteghar, M., Yazdi, S. M., & Mokhtari, L. (2012). Comparison of narcissism aspects in aggressive and non-aggressive girl teenagers. *Journal Of Behavior Sciences*, 6(2), 119-124
- Pincus, A. L., & M. R. Lukowitsky. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 421-446.
- Pişkin, M. (2003). İlköğretimde rehberlik. Y. Kuzgun (Ed.), *Özsaygı geliştirme eğitimi* (ss.95-123). Ankara: Nobel Publishing.
- Plummer, D. (2014). *Helping adolescents and adults to build self-esteem: A photocopiable resource book*. USA: Jessica Kingsley Publishers.
- Przepiorka, A. M., Blachnio, A., & Wiesenthal, D. L. (2014). The determinants of driving aggression among Polish drivers. *Transportation Research Part F Traffic Psychology and Behaviour*, 27, 69-80.
- Ramos, J. Z. (2017). *Narcissism admiration and rivalry using situation research*. A Thesis Submitted to the Faculty of The Charles E. Schmidt College of Science In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts. Florida Atlantic University.
- Rauthmann, J. F. (2012). The dark triad and interpersonal perception: similarities and differences in the social consequences of narcissism, machiavellianism, and psychopathy. *Social Psychological and Personality Science*, 3(4), 487- 496.
- Robbins, S. P., & R. Judge. (2015). *Örgütsel davranış [Organizational behavior]*. (İ. Erdem, Çev.). (14. Baskı), Ankara: Nobel Publishing.
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and individual differences*, 33(3), 379-391.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sedikides, C., Rudich, E. A., Gregg, A. P., Kumashiro, M., & Rusbult, C. (2004). Are normal narcissists psychologically healthy?: Self-esteem matters. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(3), 400-416.
- Smith, J. G. (2007). Annual meeting of eastern psychological association. March 23-25. USA: Philadelphia.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş [Introduction to structural equation modeling]*. İstanbul: Ekinoks Publishing.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Experimental designs using ANOVA*. New York: Thomson/Brooks/Cole.

- Tazegül, Ü., & Soykan, A. (2013). The comparison of narcissism levels of theathletes at individual sports according to their socio-demographic features. *American International Journal of Contemporary Research*, 3(7), 128-133.
- Telch, C. F., & Agras, W. S. (1994). Obesity, binge eating and psychopathology: are they related?. *International Journal of Eating Disorders*, 15(1), 53-61.
- Temel, Z., Fulya, B., & Aksoy, A. (2010). *Ergen ve gelişimi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Publishing.
- Twenge, J. M., & Foster, J. D. (2008). Mapping the scale of the narcissism epidemic: Increases in narcissism 2002–2007 within ethnic groups. *Journal of Research in Personality*, 42(6), 1619-1622.
- Uçar, M. E., & Konal, B. (2017). Narsisizm kişilik özellikleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler [Relationships between narcissism personality traits and self-esteem]. *Journal of Social and Humanities Sciences Researches*, 4(10), 260-280.
- Üzümcü, E. (2016), *Büyükleme ve kırılmalı narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörlerin şema terapi modeli çerçevesinde incelenmesi [Examining the Factors Associated with Grandiose and Vulnerable Narcissistic Personality Characteristics in the Context of Schema Therapy Model]*. (Unpublished Master Thesis). Hacettepe University, Institute of Social Sciences, Ankara, Turkey.
- Wetzel, E., Leckelt, M., Gerlach, T. M., & Back, M. D. (2016). Distinguishing subgroups of narcissists with latent class analysis. *European Journal of Personality*, 30(4), 374-389.
- Wood, J. V., Heimpel, S. A., & Michela, J. L. (2003). Savoring versus dampening: Self-esteem differences in regulating positive affect. *Journal of Personality & Social Psychology*, 85(3), 566–580
- Wurst, S. N., Gerlach, T. M., Dufner, M., Rauthmann, J. F., Grosz, M. P., Küfner, A. C. P., Denissen, J. J. A., & Back, M. D. (2017). Narcissism and romantic relationships: The differential impact of narcissistic admiration and rivalry. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(2), 280–306.
- Yelsma, P., & Yelsma, J. (1998). Self-esteem and social respect with in the high school. *Journal of Social Psychology*, 138(4), 431-441.
- Yıldırım, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinde narsistik kişilik eğilimi ve sosyal görünüş kaygısı: problemli internet kullanımının etkisi [Narcissistic personality tendency and social appearance anxiety among university students: the effect of problematic internet use]*. (Unpublished Master Thesis). Kırıkkale University, Institute of Social Sciences Kırıkkale, Turkey.
- Zajenkowski, M., Leniarska, M., & Jonason, P. K. (2020). Look how smart I am!: Only narcissistic admiration is associated with inflated reports of intelligence. *Personality and Individual Differences*, 165, 110-158.
- Zuckerman, M., & O'Loughlin, R. E. (2009). Narcissism and well-being: A longitudinal perspective. *European Journal of Social Psychology*, 39(6), 957-972.

### EXTENDED ABSTRACT

**Introduction:** Narcissism is generally associated with a pathological and perverted personality trait, as well as negative behaviors and attitudes such as egoism, jealousy, lack of empathy, and ambition. In narcissism, the individual considers himself more valuable than other people, develops inflated and grandiose behavioral patterns, and exhibits lack of empathy and arrogant behavior by taking care of his own interests. The main characteristics of narcissistic individuals are arrogance, selfishness, trying to gain the admiration and admiration of other people, talking about themselves too much in communication with people, being loved and admired. Self-esteem is the state of appreciation arising from an individual's approval of the self-concept reached as a result of self-evaluation. Self-esteem level of the individual is one of the important dimensions affecting the learning experience. Students with a high level of self-esteem are more entrepreneurial, safe and aggressive in their social relationships and school work. They are keen on learning new information and do not avoid encountering new situations. Students with low level of self-esteem feel less self-confident and feel intense inability to achieve a desired job. Determining the relationship between narcissistic admiration and rivalry level and self-esteem for adolescents is important in terms of eliminating the existing gap in this field and guiding all stakeholders related to parents, educators and young people. In this context, the relationship between high school students' perceptions of narcissistic admiration and rivalry and their self-esteem and their level according to sub-dimensions was examined.

**Materials and Methods:** Descriptive and relational screening method was used in this quantitative study examining the relationship between students' perceptions of narcissistic admiration and rivalry and self-esteem and determining their perception levels. The sample group of the study consisted of 1058 high school students selected by stratified sampling method, one of the simple random sampling methods. In this study, personal information form, Narcissistic Admiration and Rivalry Scale and Self-Esteem Scale were used as data collection tools. In the analysis of the data, the data obtained from the personal information form, narcissistic admiration and rivalry scale, and self-esteem scales were analyzed in the "SPSS 22.0" package program. It was determined whether the Narcissistic Admiration and Rivalry Scale and the Self-Esteem Scale were normally distributed, and for this, the critical value of kurtosis and skewness  $\pm 1.96$  was taken into account. The significance level in statistical operations was taken as .05. As a result of the analysis, it was determined that the distribution satisfies the assumption of normality. Kurtosis value (1.205) and skewness value (0.857) for the Narcissistic Admiration and Rivalry Scale,  $p < .05$ ; kurtosis value for Self-Esteem Scale (1.612) and skewness value (-1.171)  $p < .05$ . For this reason, parametric tests were used in the analysis of the data obtained in the study. Descriptive (arithmetic mean standard deviation), correlation and regression analyzes were used in the study.

**Findings:** In the study, high school students respectively of the highest uniqueness, grandiosity and charmingness, the least level of devaluation, supremacy and aggressiveness were found to be perceptions. High school students generally have high self-esteem levels. While there was a moderately positive significant relationship in the admiration dimension between the students' narcissistic admiration and rivalry characteristics and their self-esteem, there was a negative significant relationship in the rivalry dimension. In the study, it was determined that there is a positive and significant predictor of students' self-esteem, narcissistic admiration and rivalry perceptions. In addition, it was determined that high school students' characteristics of grandiosity, uniqueness, charmingness, devaluation, supremacy and aggressiveness were positively significant predictors of self-esteem.

**Discussion:** High school students respectively of the highest uniqueness, grandiosity and charmingness, the least level of devaluation, supremacy and aggressiveness were found to be perceptions. This finding (Back, Küfner, Dufner, Gerlach, Rauthmann, & Denissen, 2013; Demirci & Ekşi, 2017; Hacıoğlu, 2020; Karakuş, 2017; Twenge & Foster, 2008; Wetzel, Leckelt, Gerlach, & Back, 2016; Wurst, Gerlach, Dufner, Rauthmann, Grosz, Küfner, Denissen, & Back, 2017; Ramos, 2017; Yıldırım, 2020; Zajenkowski, Leniarska, & Jonason, 2020: p.115). High school students generally have high self-esteem levels. In a different study, the perception levels of high school students towards the fragile narcissism dimension were higher than their views of the grandiose narcissism dimension (Deveci, 2020, p.35). Unlike the results of the research, it was determined that individuals' narcissistic personality traits are in a low state (Çelikel, 2019, p.31). Based on the results, it may be due to the fact that high school students exhibit normal narcissistic personality traits but do not shift towards the pathological narcissistic level. This finding (Balat & Akman, 2004; Baybek & Yavuz, 2005; Bosson et al., 2008; Çelikel, 2019; Fazio & Olson, 2003; Güloğlu & Kararımak, 2010; Kernis, Cornell, Sun, Berry, & Harlow, 1993) parallel of nature. Unlike the results of the research, obesity patients have low perceptions of self-esteem (Deveci et al., 2005; Hamurcu et al., 2015; Kodama & Noda, 2001; Telch & Agras, 1994). People with high self-esteem have positive self-evaluations and tend to see themselves as valuable (Baumeister et al., 2003). This result may be due to the positive perceptions of students towards their own self. While there was a moderately positive significant relationship in the admiration dimension between the students' narcissistic admiration and rivalry characteristics and their self-esteem, there was a negative significant relationship in the rivalry dimension. This finding (Brummelman, Thomaes & Sedikides, 2016; Demirci, Ekşi, & Ekşi, 2019; Geukes et al., 2019; Karakuş, 2017; Tazegül & Soykan, 2013); It is similar to the results it obtained. Although it is associated with a positive relationship between narcissism and self-esteem, feeling of self-worth, being happy and sociable, and being able to express oneself more comfortably in the group, it is predicted that increasing self-esteem in an exaggerated and unbalanced way will lead to narcissism at the pathological level (Baumeister et al., 2003). This situation supports the results of the research. In the study, it was determined that there is a positive and significant predictor of students' self-esteem, narcissistic admiration and rivalry perceptions. This finding (Bosson et al., 2008; Demirci, Ekşi & Ekşi, 2019; Kernis, Cornell, Sun, Berry, & Harlow, 1993) is in line with the research results. Publication belief in popular culture and psychology is that excessive self-number is fed by narcissism (Brummelman, Thomaes, & Sedikides, 2016). While narcissism personality trait positively predicts self-esteem, they experience

more fluctuations in their self-esteem levels. In other words, more positive variability occurs in the self-esteem of narcissistic individuals (Back et al., 2013). These results may cause direct self-esteem to positively predict narcissism. The level of narcissistic tendency that increased during adolescence could also cause an unrealistic self-esteem. In addition, it was determined that high school students' characteristics of grandiosity, uniqueness, charmingness, devaluation, supremacy and aggressiveness were positively significant predictors of self-esteem. This finding is in line with (Geukes et al., 2017; McGregor, Nail, Kocalar, & Haji, 2007; Rhodewalt, Madrian, & Cheney, 1998). Considering different interpersonal sensitivity, self-esteem may be higher in people with high narcissistic characteristics, and in some cases, self-esteem may be low. In fact, the presence of an unrealistic state of self-esteem in people with a high level of narcissism could lead to these results.

#### **Conclusion and Suggestions:**

- In order to improve self-esteem levels, it is necessary to improve parental attitudes and to develop democratic parental attitudes instead of an indifferent attitude at home.
- Social support from friends, which is the most important factor in adolescence, should be increased.
- There should be a teacher model who knows how to communicate with students, knows the problems of adolescence and behaves according to this situation and helps them solve them. The highest rate for the services provided was blood pressure measurement. The lowest rate was body temperature measurement.
- In schools, group work should be included in psychological counseling and guidance units, which will strengthen students' self-esteem.
- Empathy, drama, awareness training and psychosocial studies can be given to students.
- The relationship between narcissism and other factors and the mediating role of multiple factors on narcissism can be investigated.
- The scope of the research can be extended by applying it to university students and secondary school students.
- Similar studies can be carried out for students in different geographical regions, cities and schools at socioeconomic level and comparisons between cities and regions can be made.
- The effect of narcissistic admiration and rivalry and self-esteem on different organizational behaviors and the mediating role can be examined.
- Contribution should be made to the field by developing more comprehensive and original scale studies of narcissistic admiration and rivalry and self-esteem that can be used in the field of education in the national literature.
- This study prepared with quantitative research techniques should be supported with qualitative or mixed research techniques and more comprehensive and in-depth results should be achieved.